

Zvukový systém 7.1

Již 85 let Vaše kino...

Program kina Šebetov

Pátek 16. prosince – HLEDÁ SE DORY

Nezapomenutelné dobrodružství, které asi zapomenete. Jeden z nejúspěšnějších filmů roku 2016.

V animovaném filmu od studií Disney•Pixar „Hledá se Dory“ se na stříbrná plátna vrací oblíbená modrá ryбка Dory, která si spokojeně žije na korálovém útesu s Nემem a Marlinem. Pak si ale Dory z ničeho nic vzpomene, že kdysi a kdesi ztratila své rodiče. Společně s Marlinem a Nემem se vydá na strhující dobrodružství napříč oceánem, až do prestižního Mořského akvária v Kalifornii, kde se léčí nemocní mořští živočichové. Při hledání maminky a tatínka potkává Dory tři svérázné obyvatele Mořského akvária: První je Hank, nerudný chobotničák, který úspěšně uniká zřízencům; druhý je Bailey, samec běluhy, který sám sebe přesvědčil, že mu nefunguje echolokace, a třetí je krátkozraká ryba jménem Naděje. Při prohledávání moderního akvária dojde Dory se svými kamarády k poznání, že své blízké máme nejraději kvůli jejich nedostatkům, a že to nejdůležitější na světě je přátelství a rodina.

Klasický formát, české znění, volně přístupný, 103 minut, <http://www.falcon.cz/>.

Animovaná pohádková komedie

Pátek 23. prosince – TAJNÝ ŽIVOT MAZLÍČKŮ

Tento kinohit roku bychom rádi odpromítali jako malý předvánoční dárek pro naše věrné malé návštěvníky. V současné době jej ještě nemáme definitivně potvrzen. Sledujte prosím vývěsku kina a plakátovací plochy.

Animovaná komedie

ZAČÁTKY PŘEDSTAVENÍ V 19:30 HODIN, VSTUPNÉ 40 KČ.

Obecní úřad Šebetov spolu se Sborem pro občanské záležitosti si Vás dovoluji co nejsrdečněji pozvat na tradiční

PŘEDVÁNOČNÍ POSEZENÍ

které se uskuteční v neděli 18. prosince 2016 od 14 hodin v sále kulturního domu.

PROGRAM:

- vánoční pásmo básní a písní našich žáků
- videoprojekce fotografií a videí z letošního dění v obci
- představení plánů na příští rok
- prezentace nových snímků a leteckého videa obce
- hrát a zpívat bude živá hudba RP Band Jiřího Rosenberga

Přijměte naše pozvání ke svátečnímu stolu s malým občerstvením.

Program kina Šebetov včetně ukázek filmů najdete na www.sebetov.cz.

Měsíčník „Šebetovský zpravodaj“ vydává při Obecním úřadě v Šebetově a příspěvky přijímá Zdeněk Čížek.
E-mail: sebetov@sebetov.cz. Tisk OÚ Šebetov. Náklad 600 kusů. Neprodejné, zdarma. MK ČR E 21776.
OÚ Šebetov – tel. kontakt: účetní tel./fax. 516 465 429, starosta 516 465 860, VOIP 530 336 530.

Prosinec v pranostikách

/6./ Zelený Mikuláš - bílý leden.

/13./ Umaže-li si Lucie šaty od bláta, bude si je po celý leden přepírat.

/16./ Svatý Albin pouští vodu na mlýn.

/21./ Jestli na Tomáš Biskupa slunce svítí, můžeme mnoho ovoce a žita mítí.

/24./ Jasná noc o Štědrém dnu, mrazy lezou ke dnu.

/25./ Mráz na Boží narození - zima se udrží bez proměny.

/26./ Svítí-li na den svatého Štěpána slunce, bude drahé ovoce.

/31./ O Silvestru papeži snízek si již poleží.

Charitativní sbírka

V průběhu měsíců říjen a listopad 2016 jsme spolu s Diakonií Broumov organizovali humanitární sbírku pomoci lidem, kteří to opravdu potřebují. Všem dárcům bych chtěl poděkovat a vyjádřit vděčnost za pomoc. Opět jsme shromáždili rekordní množství pomoci.

Nový IS v knihovně

Naše místní knihovna nabízela občanům prostřednictvím svých stránek www.knihovnasebetov.cz on-line přístup do seznamu dostupných knih. Nyní jsme díky získané dotaci JMK pro Vás čtenáře spustili nejnovější moderní informační systém TRITIUS. Webová aplikace je nyní dostupná na všech běžných operačních systémech včetně mobilních. Samozřejmě bez nutnosti jakékoliv instalace. Uživatel si tak může nejen detailně prohledávat v kvalitním a uživatelsky příznivém rozhraní detailní informace o knižním fondu, ale také si může nedostupné vypůjčené knihy rezervovat, kdy mu je zasláno na e-mailovou adresu upozornění na již dostupný titul s přednostní rezervací. Systém Vás také upozorní na novinky v nabídce, zobrazí historii vypůjček či zašle e-mailovou upomínku na dosud nevrácené knihy.

Paní knihovnici usnadňuje práci díky čarovým kódům a šetří náklady, informační databáze je ve vzdáleném cloudu, kdy již není potřebné mít trvale zapnutý počítač v knihovně.

Obnova sousoší na návsi

Po letech přípravných prací a vyhotovování zpráv, posudků a žádostí se mi letos podařilo získat dotaci na celkové zrestaurování sousoší sv. Jana Nepomuckého na návsi. Původním záměrem bylo přímo v obci provést restaurátorské opravy. Vzhledem ke vzniku nové trhliny na podstavci bylo po důkladném průzkumu a posouzení ze strany Památkového ústavu rozhodnuto o rozebrání sousoší a jeho převozu do restaurátorského ateliéru. Původní železné zkorodované čepy spojující díly sochy budou nahrazeny

57. ročník

PROSINEC 2016

nerezovými, řešeno bude vybudování nového pevného základu, doplnění chybějících dílů a samozřejmě intenzivní renovace a konzervace všech prvků. Velkou diskuzi povedeme s odborníky a historiky k podobě ohrádky /balustrády/, která není původní podoba a je z pozdější doby rekonstrukce „slepená“ z různorodých materiálů. I její stav je velmi špatný. Předběžná doba rekonstrukce je odhadována minimálně na jeden rok. Již nyní je zřejmé, že bude nutno v příštím roce hledat další dotační podpory na zafinancování všech potřebných oprav a úprav. O stavu vývoje obnovy památky Vás budu průběžně informovat.

Zubní pohotovosti

Zubní pohotovost je dle rozpisu zajištěna o sobotách, nedělích a ve svátky od 8 do 13 hodin.

10.12. MUDr. Grénarová, Boskovice, Růžové nám. 16, telefon 774 710 550

11.12. MUDr. Hanáková, Blansko, Pražská 1b, 516 418 788

17.12. MUDr. Havlová, Blansko, Pražská 1b, 516 418 786

18.12. MUDr. Hepp, Rájec, Šafranice 101, 516 434 055

24.12. MUDr. Hosová, Rájec, zdrav. středisko, 516 432 138

25.12. MUDr. Hošák, Adamov, U Kostela 4, 516 446 428

26.12. MUDr. Houdková, Blansko, Pražská 1b, 731 144 155

31.12. MUDr. Chatrná, Boskovice, Lidická 10, 537 021 289

01.01. MUDr. Chatrný, Boskovice, Lidická 8, 516 456 109

Mimo výše uvedenou dobu je služba zajištěna v Brně. Úrazová nemocnice v Brně, Ponávka 6, tel. 545 538 111. Službu zajišťuje ve všední dny od 17 hodin do 7 hodin. O sobotách, nedělích a svátcích nepřetržitě 24 hodin.

Informace k ostatním pohotovostním službám je možné zjistit na telefonu Nemocnice Boskovice, číslo 516 491 111.

Mýty a legendy mého kraje

Městská knihovna v Břeclavi společně s Moravskou zemskou knihovnou v Brně vymyslela a napsala projekt zaměřený na posílení významu formování regionální identity a rozvoj vnímání knihoven jako komunitních center a místa mezigeneračního setkávání. Projekt Jižní Morava čte také současně rozvíjí spolupráci mezi veřejnými knihovnami, školami a posiluje partnerské vztahy mezi obcemi celého Jihomoravského kraje. Podstatou projektu je podpořit u dětí budování vztahu s místem, kde žijí, seznámení s historií regionu. Projekt Jižní Morava čte je financován Jihomoravským krajem.

Ve všech knihovnách Jihomoravského kraje byla na začátku září vyhlášena literární soutěž pro děti a mládež na téma „Mýty a legendy mého kraje“. Povídky, pohádky, eseje či básničky na motivy legend a pověstí skutečných či

vymyšlených v maximálním rozsahu pěti stran mohly děti odevzdávat do konce října ve vybraných knihovnách. Soutěž proběhla ve dvou věkových kategoriích 6-9 let a 10-18 let. Děti se při slavnostním vyhlášení na konci listopadu u příležitosti Dne pro dětskou knihu, mohly těšit na zajímavé ceny a ti úplně první na pozvánku do brněnského divadla Polárka a postup v soutěži do krajského kola.

Naše škola se do soutěže zapojila prostřednictvím Městské knihovny v Boskovicích. Žáci tak navázali na podzimní procházku a besedu s kronikářkou obce, paní Miloslavou Boháčkovou a zúročili tak získané vědomosti ve svých komixech, pohádkách a příbězích. V I. kategorii soutěžili: Prokop Klimeš, Vojta Minx, Adélka Hamplová, Robin Rosenberg – 3. ročník, Natálka Odehnalová, Kristýnka Komárková – 2. ročník. Ve II. kategorii: Adam Stloukal – 4. ročník, Denisa Rosenbergová – 5. ročník.

Blahopřejeme Kristýnce Komárkové, která v I. kategorii získala 3. místo a v pátek 25. 11. 2016 převzala z rukou vedoucí Městské knihovny v Boskovicích paní Jurdíčové diplom s věcnými cenami. *Mgr. Jana Manová*

Klíčky-střípky

* Upozorňujeme občany, že od neděle 11. prosince 2016 dochází k platnosti nových jízdních řádů.

* Před nadcházejícím vánočním obdobím zveřejníme na webu obce aktuální provozní a ordinační doby obchodů a lékařských služeb. MUDr. Machačová ordinuje naposledy ve středu 21. prosince 2016. Poté až 3. ledna 2017.

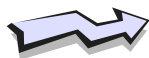
* Při návrhu letošního vánočního stromu obce jsem se inspiroval odkazem českých Vánoc, kromě tradičních barev stromek zdobí i ručně vyráběné slaměné ozdoby. Pro noční světelné dekorace jsem si vyrobil nový řídicí rozvaděč. Doufám, že se Vám letošní podoba výzdoby bude líbit. Závěrem bych chtěl poděkovat všem, kteří mi pomáhali.

* Na internetovém webu obce najdete fotografie a krátké video z Mikulášské nadílky v zámeckém parku.

* Místní knihovna bude v pondělí 26. prosince 2016 uzavřena. Obecní úřad bude po svátcích vánočních letos otevřen pouze ve středu 28. prosince 2016.

* V naší knihovně si přečtete prosincové vydání časopisu dTest, který mimo jiné přináší testy chytrých náramků a hodinek, šicích strojů, sterilovaného hrášku, tabletů a tyčových mixérů.

Plánované akce v obci

Na oblíbené **cvičení s Ivou** jste do tělocvičny Základní školy Šebetov zváni každé pondělí od 17 hodin.

V **pátek 9. prosince** budeme již tradičně před Základní školou **vypouštět balónek s přáním Ježíškovi**. Začátek je ve 14:30 hodin.

Obecní úřad spolu se Sborem pro občanské záležitosti si Vás dovolují co nejsrdečněji pozvat na tradiční **Předvánoční posezení**, které se uskuteční v **neděli 18. prosince** od 14 hodin v sále kulturního domu.

Veřejné zasedání Zastupitelstva obce se uskuteční ve **středu 21. prosince** v 17 hodin v zasedací místnosti OÚ.

Na Štědrý den v **sobotu 24. prosince** bude v době od 9 do 10 hodin možnost odpálit si ve skautské klubovně v budově OÚ **Betlémské světlo**. Svíčku si vezměte s sebou.

Nabídka služeb

Sběrna odpadů je otevřena v zimním režimu každou poslední sobotu v měsíci, tedy **31. prosince 2016** od 14 do 15 hodin.

Odvoz popelnic

Odvoz ve čtvrtek 1x za 14 dní, tedy **15. prosince 2016, 29. prosince 2016 a 12. ledna 2017**.

Odvoz plastů každou sudou středu nebo lichý čtvrtek, odvoz skla 1 x za 4 týdny v lichou středu, papír každý sudý čtvrtek. Přesné termíny odvozu všech komodit jsou na webu obce.

Knihovna je otevřena každé pracovní pondělí od 14 do 17 hodin.

Telefony na ohlášení poruch:

TOPNET internet – telefon 736 484 631, o víkendech volejte na číslo 731 413 488.

Programy v kabelovce – SMS na číslo 602 836 939.

Zmírňování následků zimního období /plužní místních komunikací/ zajišťuje Jaromír Blaha /mobil 737 786 554/.

Fotografie k příloze „Pohled do historie obyvatel a domů obce Šebetov“

Pokračování fotogalerie na vedlejší straně.

Sociální služby Šebetov, příspěvková organizace

si Vás dovolují pozvat na

TRADIČNÍ VÁNOČNÍ JARMARK

který se koná **10. 12. 2016** od **9,00** do **16,00** hod. ve vstupních prostorách Sociálních služeb Šebetov, p.o.

*****Naše nabídka*****

TRADIČNÍ VÝROBKY Z KERAMIKY

- užité nádoby, ozdobné kachle, drobnosti pro radost
- svícny, betlémy, ozdoby na stromček
- misky, zástrčky do květináčů apod.

TKANÉ VÝROBKY A VÝŠIVKY

- koberec, předložky, sedáky na židle
- vyšívání dečky, ubrousky, prostírání

VÝROBKY Z PEDIGU

- tácy, misky, obaly na květináče, opletené nádoby
- drobnosti z pedigu – zástrčky, motýlci, pedigové koule apod.

VÝROBKY Z VOSKU A PARAFÍNU

- svíce z mezistěn, lité svíčky z včelího vosku – zvířátka apod.
- svíce z parafínu – různé barevné a dekorované

VÝROBKY Z PŘÍRODNIN

- tradiční vánoční svícny
- věnečky apod.

DÁLE: plstěné výrobky, šité tašky a taštičky, šály, šátky, trička a mnoho dalšího.

PŘIJĚTE NÁS NAVŠTÍVIT A POTĚŠIT SE SVÁTEČNÍ ATMOSFÉROU V ADVENTNÍM ČASE

Poslední panský cihlař

Antonín Rosenberg (*1880) s manželkou Marií (*1884) a dětmi Emilem a Marií z čp. 103. (Kolem r. 1911.)

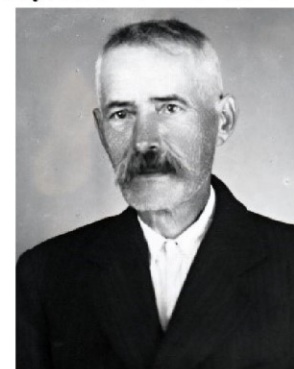

Antonín Rosenberg (*1880 - †1953) z čp. 103. (Kolem r. 1950.)

Marie Rosenbergová, roz. Střížová (*1884 - †1950) z čp. 103. (Kolem r. 1945.)

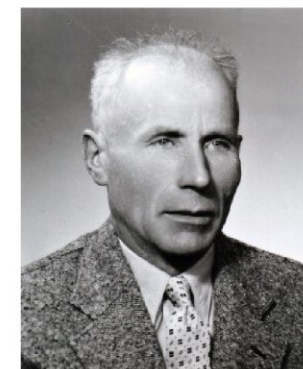
Obyvatelé Dolního Zábrání

František Rosenberg (*1876 - †1943) z čp. 60. (Kolem r. 1940.)

Julie Rosenbergová roz. Střížová (*1880 - †1962) z čp. 60. (Kolem r. 1940.)

Antonín Rosenberg (*1915 - †1988) z čp. 60. (Kolem r. 1970.)

Jarmila Rosenbergová roz. Zimmermannová (*1921 - †2009) z čp. 60. (Kolem r. 1970.)

víme, v r. 1872 se oženil s Annou Klíčovou, dcerou cihláře Františka Klíče.

Tkalcovskému řemeslu se Tomáš Rosenberg nevěnoval. Živil se námezdní prací (v r. 1880 např. jako dělník ve sladovně v Kunštátě), a ta jej - zřejmě i díky rodinným vazbám - nakonec přivedla až do panské cihelny. Zde nabyté zkušenosti nakonec zúročil krátce před r. 1890, kdy je jmenován cihlářským mistrem.

Tomáš a Anna Rosenbergovi zpočátku bydleli v domku čp. 82 v dolních Kapouňatech, který jim krátce před svatbou předali rodiče Anny. Zde se jim také narodilo osm dětí, z nichž v kojeneckém věku zemřelo pouze jedno, všechny ostatní se dožily dospělosti. Dvěma z nich, totiž synům Františkovi a Antonínovi se budeme věnovat v následující kapitole.

Do cihelny se Rosenbergovi přestěhovali nejdříve v r. 1888: prokazatelně zde bydleli na konci r. 1890. Domek čp. 82 od té chvíle až do svatby svého nejstaršího syna Josefa v r. 1904 pronajímají. V soupisu obyvatel z r. 1910 jsou ve služebním bytě v cihelně zapsáni Rosenbergovi již sami, bez dětí.

Tomáš Rosenberg zemřel v dubnu r. 1913 na krvácení do mozku, jeho manželka Anna jej přežila o dva roky.

František Rosenberg (*1876 -†1943)

V pořadí druhý nejstarší syn cihlářského mistra Tomáše Rosenberga, František zpočátku vypomáhal svému otci v cihelně. Když se však v r. 1902 oženil s Julií Strížovou, přestěhoval se do jejího rodného stavení čp. 60 v Dolním Zábrani a začal se věnovat hospodářství. (Otec Julie, František Stríž byl zednickým mistrem, stejně jako jeho otec František a děd Libor, zapsaný v čp. 60 k r. 1829).

František a Julie Rosenbergovi bydleli v domku čp. 60, který byl na oba připsán (po vypořádání dědických podílů vůči dvěma mladším Juliiným sestrám Marii a Františce) na základě manželské a postupní smlouvy v r. 1902. K r. 1910 se František Rosenberg uvádí jako dělník na pile, v následujících letech se však již věnuje výhradně zemědělství. - V manželství Rosenbergových se narodilo šest dětí, které se všechny - až na syna Františka, který zemřel v šestnácti letech - dožily dospělosti.

Domek čp. 60 zdědil mladší syn Rosenbergových, Antonín (*1915 - †1988), který po svatbě s Julií Zimmermannovou v r. 1946 původní stavení zboural a blíž cestě, procházející Dolním Zábranim, vystavěl nový dům.

Antonín Rosenberg (*1880 -†1953)

Antonín Rosenberg, mladší ze synů cihlářského mistra Tomáše Rosenberga, se původně vyučil obuvníkem. V r. 1909 se oženil s Marií Strížovou, sestrou Julie Strížové, provd. Rosenbergové z čp. 60. Rodina zpočátku žila v podnájmu na čp. 11. Zatímco přes zimu se Antonín věnoval ševcovskému řemeslu, v létě vypomáhal svému otci, a tak není divu, že když tento v r. 1913 zemřel, převzal po něm Antonín vedení cihelny.

Rosenbergovi bydleli ve služebním bytě v cihelně - kde vychovali i své čtyři děti - až do jejího zrušení, tedy do r. 1934. V následujícím roce se přestěhovali do vlastního, právě dokončeného domu v dolním Zábrani, na který bylo přeneseno popisné číslo 103, patřící bývalé cihelně.

Poděkování

Za vstřícnost a za fotografie, které jsou součástí této přílohy, děkuji panu Ing. Antonínu Rosenbergovi a panu Jiřímu Rosenbergovi.

Příště

Víte, čemu se kdysi v Šebetově říkalo „potra“ nebo co byla třeba taková „hébada“? - S těmito, a se spoustou dalších zajímavých pojmenování jinak běžných věcí tak, jak je používali naše prababičky, nás v únorové příloze Zpravodaje seznámí paní Anna Kopecká. V druhé části potom nahlédneme do zámecké korespondence z doby kolem r. 1930.

Na základě archivních dokumentů a vzpomínek pamětníků zpracovala

Miroslava Boháčková, 679 35 Šebetov 72, tel. 724 275 143, e-mail: bohackova.mirka@seznam.cz.

Dům čp. 60 před demolicí. (V popředí základy stávajícího domu čp. 60, vpravo v r. 1975 zbouraný dům čp. 57; foto z r. 1947.)

Dům čp. 60 před demolicí. (R. 1947.)

Pokračování fotopřílohy najdete uvnitř prosincového Zpravodaje.

prosinec 2016, číslo 36

Pohled

do historie obyvatel a domů obce Šebetov

Chvála cihlářského řemesla

V 19. století dochází (nejen) u nás nových továren a obydlí. Nebývale dobře houby po dešti a svými výrobky, tu více, tu

Pár slov na úvod...

Protože získat koncesi na výrobu cihel nebylo vůbec jednoduché, vlastnili cihelny zpočátku většinou pouze majitelé panství. K zásadní změně došlo až po r. 1850, kdy se díky novému obecnímu zřízení stává z cihlářství volná živnost a do výroby cihel se tak může pustit v podstatě každý: chudší cihláři si pronajímají půdu, na které v potu tváře kopou hlínu, aby z ní vyrobili a poté v jednouché peci vypálili pár cihel, movitější podnikatelé zakládají cihelny, v nichž je lidská práce nahrazena stále výkonnějšími stroji a zařízeními. A majitelé panství? Těm nezbyvá, pokud nechtějí svoji cihelnu zavřít, modernizovat a modernizovat. Až jednoho dne toto jejich úsilí z nějakého důvodu pomine, zanikne i jejich cihelna...

Podobný osud potkal i šebetovskou panskou cihelnu, která někdy od poloviny 19. st. stávala v trati zvané Bažantnice. Kolik do jejího vybavení poslední majitelé velkostatku, hrabata Königswarterové investovali, se už nedovíme, zjevně to však nebyl žádný zázrak. Cihelna přežila krizi I. svět. války a nějakým způsobem fungovala ještě během následujícího desetiletí. Počátkem 30. let však zřejmě začala její výroba upadat, což mohlo být zapříčiněno jednak zastaralým zařízením, jednak - a to spíše - nezájmem ze strany vedení velkostatku. V r. 1934 byla cihelna zrušena a následně došlo k její demolicí.

Jsmo na samém konci historie cihelny v Šebetově, jaké však byly její počátky? Kdo a kdy ji nechal vystavět? V kterých místech stála? Jak vypadala? Kdo v ní pracoval? A to nejdůležitější - byla jedinou cihelnou v obci? - Inu, vydejme se proti proudu času, snad se nám podaří na uvedené otázky nalézt aspoň trochu uspokojivou odpověď.

Cihlářská hlína, z níž se vyráběly (a mastného vzhledu a žluté až žlutočervené předci hliník nebo hlinišťe.

Cihelna v Kapouňatech

Hlinišťe - pokud to bylo možné - bylo situováno co nejbliže lidských stavení, navíc nejlépe ve svahu, který umožňoval snadnější těžbu. A právě takový svah pochopitelně včetně vhodné hlíny měl k dispozici na svém pozemku i správce šebetovského panství (od r. 1784 jím byl Náboženský fond), když se rozhodl někdy ke konci 18. st. vystavět pro zaměstnance východně od obce na svoji dobu zcela ojedinělou kolonii zděných domků.

Jak vidíme z nákresu, pocházejícího přibližně z pol. 19. st., cihelna se rozkládala v kopci, jihozápadně od nové zástavby a měla vlastní parcelní č. 959. Součástí cihelny byly dva objekty, vystavené na obdélníkovém půdorysu. Ten větší s č. 123 byl původně dřevěný, až později zděný a s největší pravděpodobností se pod jeho střechou nacházela sušárna. Menší, západně umístěná zděná stavba mohla dost dobře sloužit jako technické zázemí cihelny, případně - což nelze rozhodně vyloučit - stála v těchto místech jednoduchá pec. O produkci cihelny se totiž žádné informace nedochovaly, těžko tedy říci, zda vyráběla pouze vepřovice, které ostatně - v kombinaci s kamením - posloužily k výstavbě celé kapouňatské kolonie, nebo z její brány sem tam nevyjel i nějaký ten povoz naložený pálenými cihlami.

Nezbytnou vodu získávala cihelna ze dvou nevelkých, uměle vyhloubených nádrží pod jihovýchodním úpatím svahu.

Kapouňatská panská cihelna s největší pravděpodobností zanikla v okamžiku, kdy v polích směrem k Vanovicím vyrostla její zbrusu nová soukmenovkyně, tedy někdy kolem r. 1850. Na mapě z r. 1871 jsou již oba objekty staré cihelny

zbořeny a vymazáno je i příslušné parcelní číslo. Pokud se do těchto míst vydáte dnes, jistě vám neuniknou četné terénní zářezy, které tu zbyly po dobývání hlíny. Víc se toho z kapouňatské cihelny nedochovalo. - I když na druhou stranu to také vlastně zase není až tak pravda. Napříč četným přestavbám najdeme ještě dnes ve zdech kapouňatských domků stovky poutivých vepřovic, které spatřily světlo světa v první šebetovské „tihelni“.

Cihelna na Babě

Jak jsme nastínila v předchozí Mořice Strachwitze někdy kolem r. 1850 „Baba“. Není pochyb o tom, že hned od žárovou pecí, která byla zhruba v měsíčních intervalech schopna vyprodukovat i několik tisíc pálených cihel.

O cihelně se moc zpráv nedochovalo. K dohledání nejsou žádné listiny o jejím založení, provozu ani vlastní demolici. Přesto, při troše dobré vůle lze z různých pramenů posbírat pár informací, na jejichž základě si můžeme udělat aspoň přibližný obrázek o tom, jak cihelna vypadala, a navíc se také se seznámit s těmi, kdo v ní pracovali.

Cihelna na mapě z r. 1871

Cihelna stála kousek od obce, v poli po pravé straně při silnici Šebetov - Vanovice (zrcadlově k pile). Vedla k ní obecní cesta, která poté pokračovala dál přes „Babu“ do Světlé.

V r. 1871 se v areálu cihelny nacházely tři volně stojící objekty: jeden dřevěný (zřejmě sušárna) a dva zděné (v jednom byla umístěna žárová pec, v druhém se vedle bytu cihláře mohly nacházet nejrůznější skladovací prostory). Hliniště se rozprostíralo v bezprostředním okolí cihelny. Co se týče vody, ta se musela do cihelny buď dovážet, anebo - a to se zdá daleko pravděpodobnější - byla cihelna napojena na nějaký vodní zdroj.

Z mapy můžeme také vyčíst již dnes nic neříkající parcelní čísla včetně čísla popisného 103.

Cihelna na fotografii z doby kolem r. 1920

Velké poděkování patří neznámému fotografovi, který zřejmě někdy ve dvacátých či možná na počátku třicátých let min. st. zachytil svým objektivem část areálu cihelny. Tak totiž vznikl jedinečný snímek, na jehož základě si můžeme udělat aspoň trochu reálnou představu o tom, jak cihelna (nebo tedy aspoň její část) vypadala. (*Pozn.: fotografie cihelny je na první straně Přílohy.*)

Fotografie zabírá pohled ve směru od okresní silnice. Vlevo vidíme příjezdovou cestu, která se stáčí kolem bíle omítnutého obydlí cihláře. Za košatým stromem lze rozeznat větší objekt, který by mohl být dost dobře sušárnou. Co by nás však mělo na fotografii nejvíce zaujmout, je budova vpravo. Podle nástavce v hřebenu střechy, kterému se říkalo *dýmnik* (sloužil k odvádění kouře), lze totiž s naprostou jistotou říci, že právě zde se nacházela žárová pec na vypalování cihel.

Jinak můžeme celý areál cihelny dost dobře rozeznat i na několika záběrech Šebetova, z nichž nejzdařilejší se zdá ten z doby kolem r. 1935. To však již cihelna svůj provoz končila a brzy nato byla srovnána se zemí.

Cihelna v soupisu majetku velkostatku z r. 1930

V r. 1930 nechal majitel panství, baron Jan Königswarter pojistit u vídeňské pojišťovací společnosti *“Donau“* všechny budovy šebetovského velkostatku proti *„škodám, způsobeným požárem, bleskem a výbuchem neonového plynu.“* Součástí této pojišťovací smlouvy byl i přesný soupis všech budov ve vlastnictví velkostatku. Je tedy zcela na místě, že zde pod položkou 560.556 najdeme i šebetovskou cihelnu s následujícími objekty (v závorce je uvedena odhadní cena):

1. cihlářský byt včetně stodoly, střecha šindelová (8 410 Kč)
2. cihlářská pec včetně předpecí, střecha krytá taškami (2 156 Kč)
3. cihlářská pec včetně předpecí, střecha krytá taškami (2 156 Kč)
4. otevřená zděná kůlna s rampou, střecha šindelová (10 780 Kč)
5. dřevěná sušárna s dlážděnou a prkennou podlahou, střecha krytá taškami (6 470 Kč)
5. nová, zděná sušárna, střecha krytá taškami (6 470 Kč)
6. dřevník včetně dřeva pro cihelnu (3 594 Kč)
7. přístřešky pro uskladnění syrových a vypálených cihel (4 744Kč)

Jak lze snadno spočítat, cihelna byla odhadnuta na 41 186 prvorepublikových korun, což nebylo ani málo, ale na druhou stranu zase ani ne moc (běžný domek v Kapouňatech se v té době prodával za cenu kolem 20 tis., vilka čp. 111 byla odhadnuta na 100 tis. Kč). A ještě drobnost ne nepodstatná. Pokud jste seznam četli pozorně, pak vám jistě neušlo, že cihelna měla dvě pece.

Seznam pojišťovny je však cenný ještě z jednoho důvodu. Kterýsi pečlivý úředník - a buď mu za to chvála - totiž později připsal obyčejnou tužkou ke každému objektu cihelny číslo demoličního výměru včetně data, kdy byl tento vystaven. Tak dnes můžeme s naprostou jistotou říci, že provoz cihelny byl zastaven ke dni 17. 12. 1934. Demoliční výměr na jednu z pecí byl vydán 13. 3. 1935, na zbývající objekty pak 1. 2. 1938 (čs. výměru 130 943). Cihelna byla poté zřejmě ve velmi krátké době srovnána se zemí, a to tak precizně, že na fotografiích z r. 1945 se v místě kde stála, nachází už jen zorané pole.

A kdeže vlastně našly cihly z panské cihelny svoje uplatnění? Tak především se díky jim do základů změnila tvář zdejší návsi. Porovnáme-li totiž mapu Šebetova z r. 1834 a poté tu z doby po r. 1871, pak nám nemůže neuniknout, že zatímco na té první jsou - až na tři výjimky - všechny statky na „dědině“ ze dřeva, o necelých čtyřicet-padesát let později tu najdeme téměř všechny zděné. A to nemluvím o domech v obou Zábraních a na Kopci. Cihelna dále dodala materiál na výstavbu školy, bývalého obecního úřadu (dnes Zdravotní středisko) či třeba na stavbu původního hasičského domu. Hlavním odběratelem cihel však byl pochopitelně velkostatek, který z nich vybudoval nové objekty v panském dvoře v Šebetově (dnes zbouráno), chlěvy v Mořicově dvoře, rozšířil sladovnu, postavil pilu či nechal oplotit zámecký park.

Ano, cihelna sice zanikla, její výrobky, zvonivé cihly tu však s námi žijí dodnes: dodnes tu s námi žije poctivá práce šebetovských cihlářů. A právě s nimi se seznámíme v následující kapitole, když si ještě před tím povíme pár slov o jejich práci.

Šebetovští „tihlaři“

„Cihlařinu v dobách minulých mohl živnost a zaplatil daň. Tím odbyl nakopat hlínu. Čím děle v haldách ležela a kdy se nic dělat nedalo, cihlář měnil profesi (nejčastěji pracoval jako skalák, čili lámal kámen, nebo alespoň pletl březová košťata). S příchodem jara pak začala ta pravá cihlářská dřina, což byla práce těžká a umazaná. V ruční cihelně byli nejméně tři zruční formaři. Pomáhali jim odnašeči, takže zpravidla měla co dělat celá cihlářská rodina.

Zvečera cihlář navezl na plac takové množství hlíny, které měl během následujícího dne zpracovat, a namočil ji, aby změkla. Hlína začala sama „pracovat“ a ráno ji nakvašenou dal cihlář na hromadu, kde ji s pomahači přeházel lopatou a důkladně prošlapal. Získal tak stejnorodou hmotu, kterou nakonec ještě prosekával kraclí, což byla široká ohnutá lopata.

Pak cihlářský mistr kus hlíny přenesl na pracovní stůl čili štont (v maštali se tak nazývalo stání pro koně, na trhu místo hokynářova

stánku). Drátem odřízl kus hlíny, zformoval ho do koule a tu vmáčkl do železné, páskem okované a pískem vysypané formy z dubových asi tři centimetry silných prkének. Vršek urovnal rukou a seřízl drátem. Syrovou cihlu pak vyklopil na prkénko, které odnašeč přemístil k schnutí. Z počátku cihla schla na úzké hraně a v další fázi naskládaná do hranic.

Klasická pec byla podélná budova z pálených neomítnutých cihel deset až dvanáct metrů vysoká a asi osm metrů široká. Ve hřebenu střechy byl nástavec – dýmnik, který odváděl kouř. Po podélné straně stál pecník pro dřevěné i klasické uhlí. Jeho dno bylo asi metr pod úrovní silného železného roštu, takže zde vznikl prostor na popel. Do pece cihlář navezl i několik tisíc syrových cihel, které vyrovnával na roštu opět na úzkou stranu s takovou mezerou mezi jednotlivými cihlami, aby mezi ně mohly pronikat plameny. V plné peci se pak topilo nejméně šest dnů a následně pec chladla až dva týdny. Celý proces tedy trval tři týdny.“ (Převzato z www.naschobby.cz)

František Klíč (*1811 - †po r. 1872)

František Klíč, zatím první doložený panský cihlář v Šebetově, se narodil v r. 1811 na Bukové. V r. 1840 se oženil s Františkou Luterovou ze Šebetova. Manželé bydleli na čp. 82 v dolních Kapouňatech.

František Klíč se zpočátku živil jako námezdní dělník. Někdy po r. 1845 se mu podařilo získat místo v panské cihelně, kde se postupem času vypracoval na *„tihlářského mistra“* - uváděn k r. 1868. (Nezodpovězenou otázkou pouze zůstává, ve které ze dvou cihelen to vlastně bylo.) Cihlářskému řemeslu, tentokrát však v boskovické panské cihelně, se věnoval i jeho syn Antonín. Nás však bude daleko více zajímat dcera Františka Klíče - Anna, která se v lednu r. 1872 provdala za domkaře Tomáše Rosenberga z čp. 92. Zapamatujme si dobře toto jméno, v historii šebetovské cihelny totiž brzy sehraje významnou roli.

František Soukup (*1814 - 1882)

František Soukup se narodil 15. 11. 1814 v osadě Dunovice čp. 38 (dnes součást obce Cehnice na Strakonicku) domkaři Josefu Soukupovi. V r. 1843 se oženil s Annou Veselou z Drslavic na Klatovsku. Po r. 1850 se manželé zdržovali v dolnorakouském městě Bruck an der Leitha (čs. *Most nad Litavou*), kde se jim také narodily čtyři děti: Jan (*1852), František (*1854), Marie (*1857) a Terezie (*1859).

Do Šebetova se přistěhoval a mistrem v panské cihelně na „Babě“ se František Soukup stal k 1. 5. 1865. V soupisu obyvatel z r. 1868 se uvádí na čp. 103 s celou svou rodinou: u manželky Anny a syna Jana je poznámka, že vypomáhají v cihelně, mladší syn František se učí ševcovskému řemeslu, dcera Marie je služebnou.

V r. 1880 se v tu dobu již vdovec František Soukup stále uvádí jako cihlářský mistr, je však otázkou, do jak míry byl - vzhledem k svému věku - toto řemeslo ještě vůbec schopen vykonávat: o dva roky později, 30. 3. 1882 totiž umírá na *„vysílení následkem sešlostí věkem.“*

A ještě stručně k potomkům Anny a Františka Soukupových. O dcerách Marii a Terezii žádné informace nemám. O mladším synovi Františkovi vím pouze tolik, že se v r. 1880 oženil s Kateřinou Ševčíkovou z čp. 2 v Knínicích. Kam se poté oba odstěhovali, netuším. Jediný, kdo v Šebetově zůstal, byl starší syn manželů Soukupových - Jan, který si v r. 1879 vzal Annu Jakubcovou z Kořence a ještě téhož roku koupil domek čp. 24 v Dolním Zábrání. Z dostupných materiálů lze vysledovat, že Jan už v r. 1880 pověsil cihlářské řemeslo takřikajíc „na hřebík“ a našel si práci v blízké sladovně. Do království svého otce se vrátil na kratší dobu až kolem r. 1910. - S manželkou Annou měl Jan šest dětí. Některé zemřely, jiné odešly za prací do Vídně, kde se poté oženily či vdaly.

Po manželově smrti v r. 1926 přepsala Anna Soukupová domek čp. 24 na své tři žijící potomky, kteří jej brzy nato prodali manželům Snášelovým.

Tomáš Rosenberg (*1843 - †1913)

Předci Tomáše Rosenberga přišli do Šebetova někdy ve 40. l. 18. st. Původně se věnovali tkalcovskému řemeslu, později začali hospodařit na půllánu čp. 45.

Rodiče budoucího cihlářského mistra Tomáše Rosenberga, František a Kateřina roz. Kolářová z Vážan bydleli po svatbě v r. 1831 u svých příbuzných v čp. 45. Kolem r. 1840 se přestěhovali do podnájmu na čp. 88 v dolních Kapouňatech, krátce před r. 1847 si pak kupují domek čp. 96 v horních Kapouňatech. V rozmezí let 1833 - 1853 se jim narodilo devět dětí, z nichž se pět dožilo dospělosti.

Tomáš Rosenberg přišel na svět v čp. 88 o Štědrém dnu roku 1843. V duchu rodinné tradice se vyučil tkalcem, a jak již